

swoje biura także w innych krajach Europy, a także Ameryki Północnej i Azji. Analizują one trendy na rynku i monitorują wprowadzane nowe produkty, gromadząc informacje i udostępniając je klientom. Firma zajmuje się nie tylko produkcją żywności, ale także środków farmaceutycznych. Uczestnicy kursu mieli możliwość skosztowania nowych, innowacyjnych produktów (jogurtów, deserów, lodów), które zadziwiały nie tylko smakiem, ale i atrakcyjnością.

Podczas Europejskiego Tygodnia Mleczarstwa studenci pracowali w dziesięciu 5-osobowych, międzynarodowych grupach. Zadaniem każdej grupy było stworzenie nowego, oryginalnego produktu mlecznego. Rozpoczęto prezentacją i degustacją tradycyjnych produktów mlecznych z różnych krajów (głównie serów), które uczestnicy przywieźli ze sobą. Wśród polskich produktów największe zainteresowanie budziły oscypki, które wszystkim bardzo smakowały. Owocem całotygodniowych zmagania było wiele pomysłowych produktów, zaprezentowanych podczas wykładu zamykającego seminarium. Pierwszą nagrodę zdobyły „Złote napoje” – mleko w pięciu różnych smakach, pochodzące od pięciu gatunków zwierząt, symbolizujących pięć kontynentów: Europa – mleko ośle

o smaku czarnej porzeczki, Afryka – mleko wielbłądziej o smaku czekoladowym, Ameryka – mleko bizona o smaku kawowym, Azja – mleko krowie bez dodatków, Oceania – mleko owcze z mentolem. Drugie miejsce zajął „Serowy świecznik” w kształcie tulipana; do kwiatu tulipana, wykonanego w środku z sera młodego, a na zewnątrz z sera dojrzalego, nalewany był mocny alkohol, który podpalano; płomień nie roztopiał ser, który spływał na znajdujące się poniżej krakersy – listki kwiatu. Inne pomysły, to: „Złote pudełko” z różnymi rodzajami sera wszystkich krajów Unii Europejskiej; „Chocokaas Cake” – ciasto z sera na każdą okazję, czy „Milquck” – dostępne w wielu smakach i z różnymi dodatkami mleko w proszku w torebkach do zaparzania, łatwe i szybkie do przyrządzenia.

Pierwszy Europejski Tydzień Mleczarstwa stworzył studentom z całej Europy możliwość zapoznania się z przemysłem mleczarskim nie tylko w Holandii, ale i na świecie. Można było wiele zobaczyć i się nauczyć, zrozumieć, że dzisiejszy przemysł mleczarski potrzebuje wysoko wykwalifikowanej kadry. Tegoroczne, pierwsze tego typu spotkanie było bardzo dobrze zorganizowane. Czekamy na następne.

Zmarł Profesor Maciej Osikowski

4 lutego 2006 roku zmarł w wieku 80 lat prof. dr hab. Maciej Osikowski, wybitny specjalista z dziedziny chowu i hodowli owiec, emerytowany profesor Instytutu Zootechniki w Krakowie.

Maciej Osikowski syn Wincentego i Władysławy z domu Jucharska, urodził się 12 maja 1925 roku w Krakowie, wychowywał się w rodzinie inteligentnej. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczęszczał do gimnazjum w Krakowie, w którym do 1939 roku ukończył pierwszą klasę, następnie, po samodzielnym przeobrażeniu materiału gimnazjalnego, w 1941 roku uzyskał świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego. W latach 1941-1943 uczęszczał do jednej z najstarszych i najbardziej renomowanych w latach przedwojennych szkół rolniczych, jaką była Państwowa Wyższa Szkoła Rolnicza w Czernichowie (nazwa w czasie okupacji niemieckiej), którą ukończył w 1943 roku. W latach 1943-1945 odbywał praktykę rolniczą w gos-

podarstwie rolnym Kościelniki koło Krakowa. Studia wyższe rozpoczął w 1945 roku na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, uzyskując w 1949 roku dyplom inżyniera rolnictwa i magistra nauk agrotechnicznych.

Po studiach w 1949 roku podjął pracę w tuczarni drobiu Skroniów k. Jędrzejowa na stanowisku kierownika technicznego. W 1951 roku rozpoczął pracę w Instytucie Zootechniki, utworzonym 30 maja 1950 roku. Na początku pełnił obowiązki kierownika Działu Współpracy Nauki z Praktyką (1951-1953), następnie w Zakładzie Hodowli Owiec pracował kolejno na stanowisku starszego asystenta, adiunkta i kierownika Pracowni Techniki Chowu i Żywienia Owiec (1953-1973). W 1973 roku Dyrekcja Insty-

tutu Zootechniki podjęła bardzo istotną dla Profesora decyzję, reagując bowiem na obserwowany wówczas bardzo duży wzrost zainteresowania polskich rolników chowem owiec, postanowiła utworzyć specjalistyczną owczarską placówkę naukowo-badawczą. Pracownię Techniki Chowu i Żywienia Owiec, działającą dotychczas w ramach Zakładu Hodowli Owiec Instytutu Zootechniki, przeniesiono do Zootechnicznego Zakładu Doświadczalnego w Kołudzie Wielkiej (w województwie bydgoskim).

W Zootechnicznym Zakładzie Doświadczalnym Kołuda Wielka prof. dr hab. Maciej Osikowski mieszkał i pracował przez 28 lat, zajmując w latach 1973-2001 kolejne stanowiska: kierownika Pracowni Techniki Chowu i Żywienia Owiec (do czasu przejścia na emeryturę w 1995 r.); zastępcy dyrektora zakładu ds. naukowych (1973-1981); dyrektora Zootechnicznego Zakładu Doświadczalnego Kołuda Wielka w latach 1981-1995; konsultanta ds. naukowych (po przejściu na emeryturę, w latach 1996-2001).

Rozwój naukowy Profesora wyznaczały następujące etapy i lata:

◆ 1963 rok – uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk rolniczych na Wydziale Zootechnicznym WSR w Krakowie, na podstawie rozprawy „Wpływ naświetlania promieniami ultrafioletowymi (UV) na wzrost, rozwój i produktywność jagniąt rasy merynos”.

◆ 1977 rok – uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk rolniczych w Instytucie Zootechniki, na podstawie rozprawy „Badania nad współzależnością między pomiarami przyżyciowymi i poubojowymi a wartością rzeźną jagniąt merynosowych”.

◆ 1985 rok – uzyskanie tytułu profesora nadzwyczajnego i stanowiska w Instytucie Zootechniki.

Przebieg pracy naukowej prof. Macieja Osikowskiego był ewidentnie służebny wobec praktyki produkcyjnej. Wynikało to z przekonania Profesora, że nauki rolnicze winny w tych latach służyć przede wszystkim zwiększaniu produkcji rolniczej oraz obniżeniu jej kosztów. Krystalizacja takiego podejścia wynikała zapewne z nabytej wiedzy i obserwacji zarówno w szkole średniej, podczas praktyki rolniczej, jak też dwuletniego okresu pracy w produkcji i przede wszystkim z potrzeb ówczesnego rolnictwa. Ponadto do swych mistrzów zaliczał przecież dwóch wybitnych praktyków – profesorów Mieczysława Czaję oraz Stanisława Jełowickiego. Zasadniczo wszystkie osiągnięcia naukowe Profesora dotyczyły rozwiązywania problemów technologii produkcji i żywienia owiec. Starał się przy tym realizować badania w typowych dla produkcji warunkach. Uważał bowiem, że najlepsze rozwiązania można znaleźć realizując doświadczenia bezpośrednio w obiektach produkcyjnych.

Obszar zainteresowań naukowych Profesora na przestrzeni lat ulegał zmianom, ale żadne zagadnienie z zakresu chowu i hodowli owiec nie było mu obce. W pierwszym, krakowskim okresie pracy naukowej wyróżnić można przede wszystkim zaangażowanie, ukształtowane zapewne pod wpływem poglądów prof. Jełowickiego, w nadanie odpowiedniego znaczenia użytkowości mięsnej owiec. W tym okresie przeprowadził pionierskie, jak na owe czasy, badania nad wpływem różnych czynników (żywienie, intensywność opasu, wieku owiec, kastracji tryczków) na przebieg tuczu i jakość mięsa owczego. Wykazał, że do wieku jednego roku kastracja nie poprawia jakości mięsa owiec, co spowodowało praktycznie zaniechanie powszechnie stosowanej jeszcze w latach sześćdziesiątych XX wieku kastracji tryczków. Znaczenie użytko-

wości mięsnej owiec starał się uwypuklać zarówno poprzez pogłębianie wiedzy o wpływających na nią czynnikach, jak i jej doskonalenie na drodze stosowania nowoczesnych metod hodowlanych. Już w tamtym okresie docenił zasadność wykorzystania w pracy hodowlanej oceny tryków na podstawie potomstwa. W tym celu współtworzył metodę oceny tryków zarówno w owczarniach macierzystych, jak i w stacjach oceny. Zaproponowana stacyjna metoda oceny wartości rzeźnej jagniąt była wykorzystywana później w bardzo licznych badaniach nad użytkowością mięsną owiec. Uzyskane wyniki w stacjach oceny, a także w innych badaniach umożliwiły Profesorowi opracowanie szeregu zależności między poszczególnymi parametrami użytkowości mięsnej, co zapewniło potanie i uproszczenie oceny tej użytkowości. Wypracowane przez Profesora równania regresji wielokrotnej były i są dotychczas wykorzystywane bardzo często w pracy hodowlanej i naukowej.

Profesor Osikowski przywiązywał niezwykle uwagę do racjonalnego żywienia owiec. W latach 1957-1993 był głównym pomysłodawcą wszystkich opublikowanych w tym okresie norm żywienia owiec. W tych rzetelnie opracowywanych normach podkreślał znaczenie odpowiedniej ilości białka, niezbędnego dla szybkiego wzrostu oraz rozwoju jagniąt i młodeży, a także dla mającej wówczas dominujące znaczenie użytkowości wełnistej. Dostrzegał jednak zachodzące zmiany w technologii produkcji owczarskiej w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku, co przejawiało się doskonaleniem norm żywienia w kolejnych ich wydaniach. Dbałość o racjonalność żywienia owiec uwidoczniła się szczególnie w drugim – kołudzki okresie aktywności zawodowej. W latach sześćdziesiątych i na początku lat siedemdziesiątych technologia chowu i żywienia owiec była kształtowana jeszcze na przedwojennych standardach produkcji i żywienia owiec. Intensywny wzrost pogłowia owiec w Polsce w latach siedemdziesiątych był możliwy, m.in. także dzięki upowszechnieniu w praktyce produkcyjnej wielu nowych, prostych i efektywnych sposobów żywienia oraz postępowania z owcami, których inicjatorem był prof. Maciej Osikowski.

Profesor Osikowski, wraz ze współpracownikami, w badaniach realizowanych w IZ ZZD Kołuda Wielka udowodnił, między innymi, że:

◆ Możliwe jest stosowanie w żywieniu kiszzonek z żyta i kukurydzy w zastępstwie części siana i buraków pastewnych, nie tylko w przypadku owiec jałowych, ale owiec w okresie ciąży i karmienia jagniąt oraz jagniąt i rosnącej młodeży. Wpływa to na znaczne zmniejszenie kosztów i pracochłonności produkcji podstawowych pasz na okres zimowy (siano, buraki pastewne), które dotychczas były wytwarzane ręcznie.

◆ Owce dorosłe i rosnące jagnięta (od 3. miesiąca życia) można żywić dawkami z udziałem mocznika, co eliminuje niekorzystne oddziaływanie niedoboru białka paszowego. Obserwowano to w wielu przypadkach z powodu wysokiego kosztu importowanych śrut poekstrakcyjnych i niedostępno-

ści, jeszcze wtedy, podwójne ulepszonych („00”) odmian rze-
paku, a tym samym wysokobiałkowej poekstrakcyjnej śruty
rzepakowej.

♦ Można odchowować jagnięta odsadzone od matek
w wieku 2 miesięcy (a nawet 2 dni), poprzez zastępowanie
mleka owiec paszami treściwymi (w pierwszym przypadku)
lub preparatami mlekozastępczymi dla cieląt. Umożliwia to
intensyfikację użytkowania rozplodowego owiec poprzez
wczesne (w pierwszym roku życia) krycie owiec lub zwiększe-
nie częstotliwości wykotów – do 3 w okresie dwóch lat lub
nawet do 2 w okresie jednego roku.

♦ Niekoniecznie należy stosować bardzo pracochłonne
dwa, a nawet trzy odpasy owiec na dobę. Na podstawie ba-
dań powszechnie przyjęto w praktyce owczarskiej system za-
dawania owcom całej dawki pokarmowej jeden raz dziennie,
a w niektórych owczarniach także sześć (a nie siedem) razy
w tygodniu.

Profesor Osikowski wskazywał na bardzo duże znaczenie,
jaką ma wartość użytkowa owiec. Oceniał, że ukształtowane
przez wiele powojennych lat krajowe pogłowie owiec, o bar-
dzo dobrej użytkowości wełnistej, powinno być dostosowane
do produkcji dobrej jagnięciny, przede wszystkim poprzez
krzyżowanie jednostopniowe z dostępnymi w Polsce rasami
mięsnymi lub dwustopniowe: w pierwszym etapie z rasami
plennymi dla zwiększenia plenności i w drugim – z rasami
mięsnymi. Przeprowadzone badania w pełni potwierdzały tę
koncepcję zwiększania produkcji jagniąt i uzasadniały stoso-
wanie w praktyce krzyżowania towarowego owiec w Polsce.
W tym celu Profesor doprowadził do importu z Finlandii do
ZZD Kołuda Wielka owiec wybitnej rasy plennej, tj. rasy fiń-
skiej. Można żałować, że ta koncepcja poprawy produkcyj-
ności krajowego pogłowia owiec nie była wspomagana finan-
sowo przez władze państwowe. Profesor uważał, że należy
wytworzyć w Polsce rodzimą rasę plenną, przystosowaną do
naturalnych lokalnych warunków. Trwające kilkanaście lat
prace badawcze doprowadziły do wytworzenia nowej rasy
pod nazwą merynofin (MF 40), z udziałem 37,5% genów rasy
fińskiej i 63,5% merynosa polskiego, charakteryzującej się
plennością na poziomie 180-200%. Owce tej rasy są obecnie
utrzymywane w Instytucie Zootechniki w ZZD Pawłowice. Po-
za tym dzięki staraniom Profesora utworzono stado owiec me-
rynosa barwnego. Pojawiające się w stadach owiec meryno-
sowych jagnięta z barwną wełną zostały dostrzeżone i wyse-
lekcjonowane. Mimo że geny warunkujące ubarwienie owiec
merynosowych są recesywne, doprowadzono do uzyskania
około 100 owiec matek merynosowych z barwną wełną, tzw.
merynosa barwnego, charakteryzującego się dobrą użytko-
wością rozplodową i mleczną oraz miękką, delikatną barwną
wełną (czarną, brązowującą pod wpływem słońca). Stado o-
wiec merynosa barwnego utrzymywane jest obecnie w ZZD
IZ Kołuda Wielka i, dzięki dużemu znaczeniu działań ekolo-
gicznych, agroturystyki i rękodzielnictwa artystycznego, bie-
rze udział w programie rolnośrodowiskowym i poprawy dob-
rostanu zwierząt.

Profesor Osikowski w przeprowadzonych analizach wyka-
zywał wielokrotnie, że owce najtaniej produkują białko w mle-
ku. Te ustalenia skłoniły Profesora do działań mających na
celu wdrożenie użytkowania mlecznego owiec także na nizi-
nach i przerabianie mleka na sery owcze. Profesor przyczynił
się do tego, że w IZ ZZD Kołuda Wielka przystąpiono do do-
jenia owiec, pokonując przede wszystkim bariery związane
z brakiem tradycji, sprzętu, a także technologiczne. Dopro-
wadziło to w konsekwencji do wprowadzenia na rynek róż-
nych, coraz bardziej popularnych serów owczych.

W krótkim wspomnieniu trudno opisać szczegółowo
wszystkie osiągnięcia naukowe Macieja Osikowskiego. Wła-
dze państwowe, a także instytucje zawodowe doceniały Jego
kompetencje i zasługi. Został odznaczony, między innymi:
„Srebrnym Krzyżem Zasługi”, „Złotym Krzyżem Zasługi”,
„Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski”, „Krzyżem
Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski”, odznakami „Zasłużo-
ny Pracownik Rolnictwa” i „Zasłużony dla Instytutu Zootech-
niki” oraz „Honorową Odznaką Polskiego Towarzystwa Zoo-
technicznego”, „Zespołową Nagrodą II stopnia Ministra Rol-
nictwa”, „Medalem 40-lecia PRL”, „Medalem za Szczególne
Zasługi dla Rozwoju Województwa Bydgoskiego”, odznaką
„Zasłużony dla Zootechnicznego Zakładu Doświadczalnego
w Kołudzie Wielkiej”.

Mimo tak rozległych zainteresowań naukowych Profesor
z pełnym powodzeniem pełnił przez 15 lat (1981-1995) obo-
wiązki dyrektora Zootechnicznego Zakładu Doświadczalnego
w Kołudzie Wielkiej. W okresie tym bardzo skutecznie rozwijał
Zakład pod względem gospodarczym. Należy tu wymienić
takie osiągnięcia Profesora, jak: uregulowanie stosunków
wodnych na gruntach użytkowanych przez Zakład, a tym sa-
mym ustabilizowanie produkcji pasz (szczególnie ważne przy
tak niskich na Kujawach opadach atmosferycznych); rozbu-
dowanie infrastruktury Zakładu zmierzającej do samodziel-
ności w produkcji pasz, w tym magazynów zbóż, suszarni
zielonek, mieszalni; wprowadzenie do praktyki hodowlanej
nowych metod selekcji gęsi zarodowych oraz przyczynienie
się do wytworzenia w tym okresie mięsnego zarodowego ro-
du gęsi (WD3).

We wszystkich poczynaniach, zarówno naukowych jak
i gospodarczych, Profesor Osikowski kierował się niezwykłym
realizmem, nie ulegał złudzeniom, a jednocześnie wytyczał
sensowne kierunki rozwoju. Charakteryzował się dużą oso-
bistą odwagą zarówno w podejmowaniu różnych wyzwań
naukowych, jak i gospodarczych. Podczas dyskusji nauko-
wych czy narad produkcyjnych, jeśli uznawał to za potrzebne,
prezentował stanowiska nie zawsze popularne, czasami w i-
mię uznawanych racji były one opozycyjne w stosunku do
przełożonych, ale mimo to zawsze racjonalne i nie wynikają-
ce z osobistych uprzedzeń. Przysparzało to Profesorowi po-
wszechny szacunek i uznanie. W 1996 roku, w wieku 70 lat,
Profesor Osikowski przeszedł na emeryturę, ale w dalszym
ciągu służył pomocą naukową Zakładowi i owczarstwu krajo-
wemu, pracując do 2001 roku na stanowisku konsultanta nau-

kowego w ZZD Kołuda Wielka i uczestnicząc w konferencjach i zjazdach naukowych.

Profesor Maciej Osikowski uczestniczył w pracach wielu komitetów i organizacji opiniotwórczych, takich jak: Rada Naukowo-Techniczna przy Ministrze Rolnictwa, Rada Naukowa Instytutu Zootechniki, Komitet Nauk Zootechnicznych PAN, Komitet Redakcyjny Roczników Nauk Zootechnicznych. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, NOT-SITR, Zarządu Regionalnego Związku Hodowców Owiec i Kóz w Bydgoszczy. We wszystkich tych organizacjach starał się brać czynny udział i aktywnie wpływać na ich działalność. Prowadził prace hodowlane w wielu renomowanych stacjach owiec (SK Moszna, POHZ Dobrzyniewo, IZ ZZD Melno).

Profesor Maciej Osikowski opublikował łącznie około 200 prac naukowych i około 150 różnego rodzaju opracowań popularnonaukowych, wiele ekspertyz dla potrzeb instytucji obsługujących rolnictwo. Był życzliwym, ale i wymagającym recenzentem wielu publikacji naukowych. Starał się współpracować ze wszystkimi owczarskimi ośrodkami naukowymi, służąc własną wiedzą dla rozwiązywania istniejących problemów. Zawsze szanował osiągnięcia innych, gdyż widział w nich włożoną pracę, a nie konkurencję. Nie interesowały go spektakularne sukcesy, a tylko bardzo pewnie ugruntowane rezultaty, które odpowiedzialnie można wdrożyć do pra-

tktyki produkcyjnej. Zarówno w podejmowaniu wniosków naukowych, jak i również w kontaktach międzyludzkich cechował się rzetelnością i życzliwością. Jakże wielu, tzw. młodych pracowników korzystało z Jego bezinteresownej pomocy naukowej. Nestor polskiego owczarstwa prof. dr hab. Janusz Załuska, podczas pogrzebu w kościele parafialnym w Ludzisku, powiedział: „*Profesor Maciej Osikowski był niezwykłą osobowością, taką co tylko co jakiś czas pojawia się w naszej działalności zawodowej*”. Wszyscy bliżsi i dalsi współpracownicy, przyjaciele i koledzy w pełni odczuli wielką stratę poprzez „odwołanie” Profesora Macieja Osikowskiego z tej ziemskiej działalności.

Dużą zasługą Profesora było stworzenie w Kołudzie Wielkiej zespołu współpracowników, którym starał się przekazać wszystkie swoje umiejętności i zasady etyczne pracownika naukowego. Szanował zawsze indywidualne wartości pracowników i starał się ich rozwijać poprzez bardzo życzliwą, ale i wymagającą ocenę.

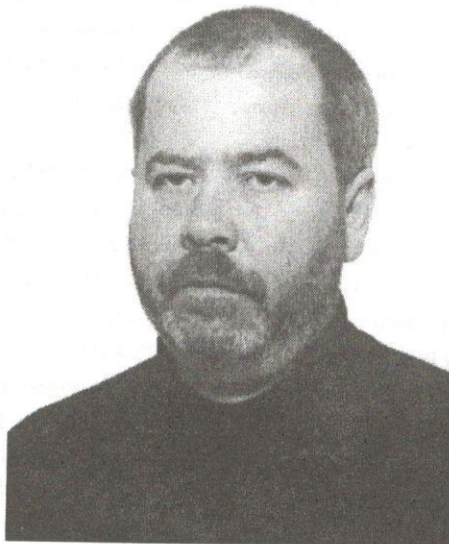
Pozostanie w pamięci wszystkich bliższych i dalszych współpracowników, jako wybitna osobowość naukowa, realista i przyjaciel.

Kazimierz Korman

Wspomnienie o Profesorze Jacku Owsiannym

Dnia 29 kwietnia 2006 roku zmarł nagle w wieku 50 lat dr hab. Jacek Owsianny prof. nadzw., pracownik naukowo-dydaktyczny Katedry Hodowli Trzody Chlewnej Akademii Rolniczej w Szczecinie.

Jacek Owsianny urodził się 23 czerwca 1956 roku w Szczecinie. W 1981 roku ukończył studia magisterskie na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczej w Szczecinie. Bezpośrednio po ukończeniu studiów rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną na macierzystym wydziale, początkowo w Katedrze Zoologii, a następnie (od 1985 r.) w Katedrze Hodowli Trzody Chlewnej. Pracę doktorską, wykonaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Romana Czarnieckiego, obronił z wyróżnieniem w 1988 roku. W 1997 roku, na podstawie dorobku

naukowego i rozprawy pt. „Wielkość jąder u młodych knurów jako kryterium oceny ich przydatności rozplodowej i płodności ich sióstr”, uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego, a w dwa lata później został mianowany na stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Rolniczej w Szczecinie.

Zainteresowania badawcze Jacka Owsiannego ukierunkowane były na zagadnienia rozrodczości świń. W ramach tej problematyki prowadził badania w dwóch kierunkach:

– kształtowanie odpowiedniego poziomu rozrodczości loch z uwzględnieniem czynników zwią-

zanych z warunkami odchowu prosiąt, żywienia młodzieży hodowlanej oraz czynników stymulujących ich rozrodczość;

– wpływ czynników genetycznych i pozagenetycznych na odchów i przydatność rozplodową młodych knurów.

Jego dorobek naukowy obejmuje 163 pozycje, w tym 62 oryginalne prace twórcze, opublikowane w czasopiśmie naukowych krajowych i zagranicznych oraz 73 komunikaty